

Somatochlora arctica jest gatunkiem rzadkim w Polsce, występującym lokalnie, znanym z trzydziestu kilku stanowisk. Większość z nich wykryto we wschodniej części kraju, a zaledwie kilka na zachód od osiemnastego południka, w większości na Pojezierzu Pomorskim (BUCZYŃSKI 2004: [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 59-60). *S. arctica* jest przy tym zaliczana do gatunków zagrożonych w Polsce (kategoria VU). W polskich Sudetach gatunek stwierdzono dotąd tylko na torfowisku Topielisko pod Zieleńcem, w Górach Bystrzyckich (MIELEWCZYK 1969: Pol. Pismo ent., **39**, 1: 17-81), a kolejne polskie stanowiska znane są dopiero z Górnego Śląska. Na położonych najbliżżej odkrytego stanowiska obszarach Czech i Saksonii, także nie stwierdzono występowania *S. arctica*.

Rafał BERNARD, Zakł. Zool. Ogólnej UAM, Poznań

434. Modliszka zwyczajna (*Mantis religiosa* L.) (*Mantodea: Mantidae*) na Roztoczu

European Mantis (*Mantis religiosa* L.) (*Mantodea: Mantidae*) in the Roztocze Upland

KEY WORDS: *Mantodea*, *Mantidae*, *Mantis religiosa*, Poland, records, distribution, expansion.

Mantis religiosa L. jest w Polsce gatunkiem zagrożonym, będącym na skraju zasięgu i związanym z zagrożonymi siedliskami. LIANA (2004: [W:] GŁOWACIŃSKI Z., NOWACKI J. (red.): Polska czerwona księga zwierząt, Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Akademia Rolnicza im. A. Cieszkowskiego, Kraków – Poznań: 72-73), zalicza ją do kategorii EN. Z tego względu istotne są wszelkie dane o tym gatunku, zwłaszcza z obszarów, z których go dotąd nie podawano lub też podawano bardzo dawno.

Podczas połowu owadów do pułapki świetlnej na Roztoczu Zachodnim, odnotowano nowe stanowisko:

– Goraj, dolina Białej Łady, koło stawów rybnych (50°43'31"N, 23°40'04" E; UTM: FB21), 28 VII 2005 – 1♂ (uskrzydłony), złowiony ok. godziny 22⁰⁰ podczas pogody przedburzowej, przy temperaturze 24°C.

Najbliższa Roztocza Zachodniego zwarta część areалу *M. religiosa* znajduje się w centralnej części Kotliny Sandomierskiej. Modliszka jest też regularnie spotykana w południowo-zachodniej części Wyżyny Lubelskiej (lit. cyt.). Natomiast od ok. 60 lat nie było doniesień o jej występowaniu na Roztoczu, poza podanym z pogranicza Roztocza i Wyżyny Lubelskiej stanowiskiem we wsi Luciniec (LIANA (red.) 1997: Na pograniczu regionów – Monografia przyrodnicza gminy Modliborzycze. Tow. Fizjograficzne, Warszawa. 192 ss.). Należy ono do grupy stanowisk oddalonych o ok. 20 km na zachód i południowy zachód od Goraja, położonych w okolicach Modliborzyc i Zaklikowa.

Nasze stwierdzenie trudno jednoznacznie zinterpretować. Może wynikać z migracji: dolina Białej Łady jest potencjalnym korytarzem ekologicznym między Roztoczem Zachodnim i Kotliną Sandomierską, choć dla modliszki może ona być za zima i zbyt wilgotna. Jest też prawdopodobne, że *M. religiosa* utrzymuje się na Roztoczu w niewielkich, rozproszonych populacjach i że okaz złowiony w Goraju pochodzi z populacji lokalnej. Rozstrzygnąć tę wątpli-

wość można tylko na drodze dalszych badań terenowych. Niezależnie od wyników takich prac, nasze dane wskazują z dużym prawdopodobieństwem na ekspansję gatunku na północ, co pokrywa się z najnowszymi informacjami z obszarów jego stałego występowania (lit. cyt.).

Edyta BUCZYŃSKA, Kat. Zool. AR, Lublin
Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin
Krzysztof PAŁKA, Inst. Biol. UMCS, Lublin

435. Pierwsze stwierdzenia niektórych chrząszczy wodnych (*Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Hydrophilidae, Elmidae*) na Wyżynie Lubelskiej i w Beskidzie Wschodnim

First records of some aquatic beetle species (*Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Hydrophilidae, Elmidae*) in the Lublin Upland and the Eastern Beskid Mts.

KEY WORDS: *Coleoptera*, aquatic beetles, first records, SE Poland.

Polska południowo-wschodnia, mimo zintensyfikowania w ostatnich latach badań nad chrząszczami wodnymi, wciąż nie jest w pełni poznana pod względem rozmieszczenia tych owadów. Celem autorów jest uzupełnienie wiedzy na ten temat. Poniżej zamieszczono dane o 10 gatunkach dotąd nienotowanych z Wyżyny Lubelskiej i Beskidu Wschodniego (leg. P. BUCZYŃSKI, det. et coll. M. PRZEWOŻNY).

Wyżyna Lubelska:

- Bukowski Las (UTM: FB79), 22 X 2004, torfowisko przejściowe: *Hydroporus obscurus* STURM – 2 exx.
- Cynków (EB88), 3 XI 2004, rów w olsie w dolinie rzeki Bochotniczanki: *Hydroporus gyllenhalii* SCHIÖDTE – 1 ex.
- Wojciechów (EB87), rz. Bystra, 3 II 2004 i 27 IV 2004: *Elmis maugetti* LATR. – odpowiednio 1 ex. i 4 exx.

Beskid Wschodni:

- Winne-Podbukowina ad Dubiecko, rez. „Brodoszurki” (EA83), 21 V 2005, torfianki na torfowisku przejściowym: *Hydroporus striola* (GYLL.) – 1 ex., *H. tristis* (PAYK.) – 2 exx., *Dytiscus marginalis* L. – 1 ex., *Anacaena lutescens* (STEPH.) – 7 exx.
- Pawłokoma (EA83), 23 V 2005, stawy rybne: *Haliphus heydeni* WEHNCKE – 1 ex., *Laccophilus hyalinus* (DE G.) – 1 ex.

Większość podanych gatunków jest szeroko rozsiedlona. Pod względem wymagań środowiskowych są to: tyrfofile (*Hydroporus gyllenhalii*, *H. obscurus*, *H. striola*, *H. tristis*, *Anacaena lutescens*), reofile (*Laccophilus hyalinus*, *Elmis maugetti*) i eurytopy. Proporcje między tymi elementami wskazują, że najslabiej zbadane w analizowanych regionach są torfowiska i wody bieżące, i że im należy w przyszłości poświęcić najwięcej uwagi.

Na szczególną uwagę zasługuje *H. gyllenhalii*. Jest to chrząszcz bardzo rzadki w Polsce, uznany za gatunek umiarkowanie zagrożony (kategoria VU) (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków: 88-110). Rzeczywisty stopień zagrożenia tego chrząszcza może